

21. Constitution of Ecuador 2008 (rev. 2015). Constitute Project. URL: [https://www.constituteproject.org/constitution/Ecuador 2015?lang=en](https://www.constituteproject.org/constitution/Ecuador%202015?lang=en) [in Eng.].

22. Loi sur l'organisation territoriale municipale. chapitre O-9. Éditeur officiel du Québec. À jour 1er 06 juin 2019. O-9/1-90 sur 90 [in Eng.].

23. Loi sur les élections et les référendums dans les municipalités. chapitre E. -2.2. Éditeur officiel du Québec. À jour 1er 06 juin 2019. E-2.2 / 1-233 sur 233 [in Eng.].

SUMMARY

Nesterovych V.F. Decentralization as constitutional principle of realization of public power is on regional and local levels. The article describes decentralization as constitutional principle of realization of public power on regional and local levels. It is pointed out that one of the current trends in constitutional regulation of public power at the regional and local levels in most democratic countries is its implementation on the basis of the principle of decentralization. This constitutional principle broadly envisages the transfer of essential powers by the state from the center to places as close as possible to the adoption of decisions by public authorities by those and for the benefit of those residing in these territories.

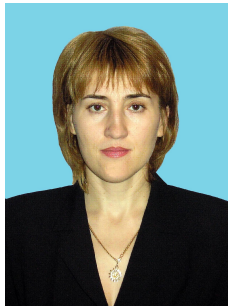
The author states that the term «decentralization» is quite actively used in modern constitutions, which is evidence of its direct consolidation in the text of more than 50 constitutions of states of different regions of the world. In each state, the level of decentralization depends on the national, social, economic, cultural characteristics and traditions of the state, region and territorial community. The main meaning of decentralization is that the authorities should be closer to, formed by, and carry out their activities for the benefit and in the interests of the people residing within the relevant territory. Therefore, it is quite logical that along with the term «decentralization», the constitutions of different countries use such categories as «de-concentration of power», «transfer of power», «transfer of resources», «democracy», «delegation», «coordination», «subsidiarity», «inclusivity», «participation», «devolution», «regionalization» and «local autonomy».

It is concluded that decentralization is a constitutional principle whereby the state delegates considerable powers to exercise power at regional and / or local levels to the relevant public authorities. It is pointed out that an important prerequisite for establishing decentralization as a constitutional principle of guaranteeing of realization of public power on regional and local levels is not only its consolidation in the Constitution of the state, but also determining the procedural basis for its implementation. Today, decentralization of power has become primarily a civilization achievement. Therefore, the practical implementation of the principle of decentralization also depends to a large extent on the ability of territorial communities within their territories to take full advantage of all the opportunities and resources provided for under the current constitutional legislation and provided by the state.

Keywords: decentralization, constitutional principle, public authority, territorial communities, prefects, local self-government.

УДК 341.231.12

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-3-54-60

Сироїд Т. Л. ©

доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна)

ПРАВОВА ОСНОВА ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Досліджено становлення та розвиток правового регулювання забезпечення безпеки Європейського Союзу, зокрема розкрито основні положення у цій сфері Єдиного Європейського акту 1986 р., Договору про Європейський Союз 7 лютого 1992 р., Амстердамського договору 1997 р., Ніщського договору 2001 р. Акцентовано на положеннях Лісабонського договору, що змінює Договір про Європейський Союз і Договір про заснування Європейського Співтовариства 2007 р., яким внесено суттєві зміни в політичний вектор безпекової політики Союзу. Зокрема, пріоритетними напрямками ЄС визначено такі: безпека Союзу; безпека та оборона; боротьба з тероризмом; кібербезпека; енергетична безпека; стратегічні комунікації.

Розкрито положення актів, прийнятих на розвиток Лісабонського договору, що слугують правовою основою у напрямку забезпечення безпеки, зокрема: Європейська програма безпеки 2015 р. (замінила попередню стратегію внутрішньої безпеки 20 10-2014 рр.), Глобальна стратегія

© Сироїд Т. Л., 2019

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8165-4078>

syroiid@karazin.ua

Європейського Союзу з питань зовнішньої політики і політики безпеки 2016 р. (встановлює пріоритетність гарантій безпеки для громадян і території Євросоюзу), План реалізації Глобальної стратегії Європейського Союзу з питань зовнішньої політики і політики безпеки 2016 р. (прийнятий Радою ЄС) (має за мету втілення в життя основних напрямків Глобальної стратегії), План дій в галузі Європейської оборони 2016 р. (прийнятий Європейською Комісією, передбачає створення Європейського оборонного фонду для підтримки інвестицій у спільні дослідження та спільну розробку оборонної техніки і технологій).

Зважаючи на важливість співпраці ЄС з міжнародними організаціями, у тому числі й у галузі забезпечення безпеки, розкрито положення сумісних декларацій ЄС і НАТО 2016, 2018 рр., якими акцентовано на вирішенні таких питань, як нелегальна міграція, кібербезпека та оборона, обороноздатність тощо. Зроблено відповідні висновки і рекомендації.

Ключові слова: безпекова політика, заходи безпеки, правова основа, співпраця.

Постановка проблеми. На сучасному етапі свого функціонування Європейський Союз та його держави-члени, як і більшість держав світу, стикаються з низкою нових і складних загроз безпеки, підкреслюючи необхідність подальшого синергізму і більш тісної співпраці на всіх рівнях. Багато сьогоденних проблем безпеки виходять з нестабільності в найближчому сусідстві ЄС і мінливих форм радикалізації, насильства і тероризму. Загрози стають все більш різноманітними і більш міжнародними, транскордонними і міжсекторальними. Ці загрози вимагають ефективного і скоординованого реагування на європейському рівні. Європейський порядок денний з безпеки окреслює вектори надання допомоги державам-членам у забезпеченні безпеки.

Будучи невід'ємною складовою регіональної системи забезпечення безпеки Союз, з моменту його створення, робить істотний внесок у забезпечення всеосяжної безпеки шляхом розробки і вдосконалення правової та інституційної основи. Разом з тим слід зазначити, що ефективність регіональних норм як підґрунтя всеосяжної безпеки й колективної відповідальності держав перед людством припускає конструктивне співробітництво учасників міжнародного спілкування у вирішенні двох основних завдань: перше з них пов'язане із забезпеченням функціонування того механізму підтримання миру, яким міжнародне співтовариство вже володіє, друге – з виробленням нових правових норм. Виходячи з цього, Європейський Союз у своїх актах підкреслив «загальний внесок у підтримку миру і міжнародної безпеки відповідно до зобов'язань, взятих на себе державами-членами в межах Статуту Об'єднаних Націй» (преамбула, п. 6) [1], адже саме Статут ООН закріпив міжнародно-правові гарантії всеосяжної безпеки та проголосив принцип підтримання міжнародного миру і безпеки основоположним принципом співпраці держав-членів (ст. 1) [2].

У зв'язку з означеним, слід підкреслити, що сучасна система безпеки уявляється як всеосяжна. Вона охоплює не тільки військові та політичні, а й інші аспекти – економічні, екологічні, гуманітарні, правові. Особливе значення надається демократії в міжнародних відносинах і в державах. На перший план висувається профілактична (превентивна) дипломатія. Попередження конфліктів, усунення загроз миру та безпеці є найбільш ефективним шляхом до забезпечення миру.

В юридичному плані нова концепція безпеки припускає розвиток такої системи міжнародного правопорядку, яка була б заснована на визнанні взаємозалежності сучасного світу й слугувала нормативним вираженням пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів над інтересами вузько національними і вузько класовими, гарантувала б волю вибору народами шляхів свого соціально-економічного та політичного розвитку, забезпечувала б, у результаті, примат права в політиці.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Викладене свідчить, що обрана тема дослідження є вельми актуальною і значимою. Слід зазначити, що в науці міжнародного права, права Європейського Союзу питанням загальнотеоретичних визначень безпеки, її сутності присвячено низку робіт українських і зарубіжних авторів, зокрема це роботи М.Р. Аракеяна, М.Д. Василенка, Е. Дюкетт, І.С. Кузнецова, Л. Лонардо, М.А. Медушевського, Т.К. Хартлі та ін. Разом із тим сучасні реалії функціонування ЄС в умовах появи нових викликів і загроз спонукають до своєчасного і відповідного реагування на зміни у правовому регулюванні питань безпеки, удосконалення організаційної складової діяльності інтеграційного об'єднання у цій сфері, що дає підґрунтя для проведення відповідних наукових досліджень.

Метою статті є дослідження генези правового регулювання Європейського Союзу в галузі забезпечення безпеки.

Виклад основного матеріалу. Розвиток європейської співпраці в галузі зовнішньої політики тісно пов'язаний з проголошенням низки ініціатив 1980-х років, головною з яких стало прийняття Єдиного Європейського акта 1986 р., яким було означено початок нового етапу європейської інтеграції – створення Європейського Союзу на підрунті існуючих Співтовариств і поглиблення компетенції ЄС у галузі координації економічної, валютної, соціальної політики, соціально-економічного об'єднання, досліджень і технологічного розвитку, захисту оточуючого середовища, а також розвитку європейської співпраці у сфері зовнішньої політики, якому присвячено Розділ III [1].

Договір про Європейський Союз від 7 лютого 1992 р. (набув чинності 1 листопада 1993 р.) змінив європейську політику Співтовариства на Спільну зовнішню та безпекову політику (СЗПБ). Ним закріплено, що Союз визначає та реалізує спільну зовнішню політику і політику безпеки, що охоплює всі сфери зовнішньої політики і політики безпеки, з метою: захисту спільних цінностей, основних інтересів, незалежності та цілісності Союзу відповідно до принципів Статуту ООН; зміцнення безпеки Союзу; збереження миру і зміцнення міжнародної безпеки відповідно до принципів Статуту ООН, принципів Гельсінського заключного акта і мети Паризької хартії, зокрема з питань зовнішніх кордонів; сприяння міжнародному співробітництву; розвитку і зміцнення демократії та верховенства права, поваги прав людини та основних свобод. Він містить зобов'язання держав щодо сприяння міжнародному співробітництву; розвитку і зміцнення демократії та верховенства права, поваги прав людини та основних свобод. Він містить зобов'язання держав з активної і беззастережної підтримки спільної зовнішньої політики і політики безпеки Союзу в дусі лояльності та взаємної солідарності; посилення і розвитку взаємної політичної солідарності. Досягнення зазначених цілей буде здійснюватися шляхом визначення принципів і основних напрямків спільної зовнішньої політики і політики безпеки, вироблення спільних стратегій, прийняття спільних дій, прийняття спільних позицій, зміцнення систематичної співпраці держав-членів у реалізації політики.

Договір містить норму, відповідно до якої спільна зовнішня та безпекова політика охоплює всі питання, пов'язані з безпекою Союзу, зокрема поступове формування спільної оборонної політики, що може привести до спільної оборони, якщо таке рішення буде прийняте Європейською Радою. У такому випадку вона рекомендує державам-членам прийняти таке рішення відповідно до їх конституційних процедур (ст. 11, 12, 17 розділу V «Положення про спільну зовнішню політику і політику безпеки») [3].

2 жовтня 1997 року було підписано Амстердамський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз, Договори про створення Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів (набрав чинності 1 травня 1999 р.), який закріпив положення щодо посилення спільної зовнішньої політики і політики безпеки (далі – СЗПБ) шляхом: забезпечення загальних стратегій, спільних дій, спільних позицій і більш систематичного співробітництва між країнами ЄС, включаючи всі питання, пов'язані з безпекою ЄС, у тому числі прогресивний розвиток загальної оборонної політики в межах СЗПБ; розвиток більш тісних зв'язків з оборонною організацією – Західноєвропейським союзом; вимога до країн-членів координувати свої позиції в міжнародних організаціях, особливо в ООН; заснування поста Високого представника з питань спільної політики і політики безпеки; створення відділу планування політики та раннього попередження [4].

Ніщцький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів від 26 лютого 2001 р. (набрав чинності 1 лютого 2003 р.), що мав за мету завершення процесу підготовки до функціонування інститутів у межах Європейського Союзу, розпочатого Амстердамським договором, закріпив норму щодо розширеної співпраці в галузі спільної зовнішньої політики і політики безпеки для виконання сумісних дій або загальної позиції, а також у сфері співробітництва поліції та у кримінальних справах [5].

Суттєві зміни у політичному векторі безпекової політики ЄС відбулися з прийняттям Лісабонського договору, що змінює Договір про Європейський Союз і Договір про заснування Європейського Співтовариства 2007 р. (чинний з 2009 р.) (далі – Лісабонський договір), на розвиток якого Союзом прийнято низку значущих актів, що слугують правовою основою у цьому напрямку, зокрема: Європейська програма безпеки на 2015 р., Глобальна стратегія Європейського Союзу з питань зовнішньої політики і політики безпеки 2016 р., на її розвиток було прийнято План реалізації Глобальної стратегії Європейського

Союзу з питань зовнішньої політики і політики безпеки 2016 р. (прийнятий Радою ЄС), План дій у галузі Європейської оборони 2016 р. (прийнятий Європейською Комісією).

Пріоритетними напрямками діяльності ЄС є формування власного антикризового потенціалу, а також розширення участі в запобіганні і врегулюванні конфліктів. У рамках реалізації даного курсу важливе значення має розвиток правових основ військово-політичної діяльності організації. Зокрема, особливе місце цим питанням відведено Лісабонським договором, в якому розкриваються зміст і напрямки спільної політики безпеки та оборони країн-учасниць, завдання керівних органів Євросоюзу, які відповідають за функціонування структур кризового регулювання, принципи спільної діяльності європейських держав у цій сфері, а також загальні підходи до формування і застосування військового потенціалу ЄС. Договір закріплює принцип колективної оборони, що зобов'язує членів організації надавати всіляку допомогу країнам-учасникам, які зазнали збройного нападу. Зацікавленим державам-членам Євросоюзу, які мають відповідні можливості, надається право самостійно (без рішення Ради ЄС) укладати додаткові угоди про колективну оборону, створювати багатонаціональні військові формування та проводити операції в інтересах Союзу.

У документі уточнюються завдання, які вирішуються силами реагування ЄС у ході миротворчих операцій, вперше закріплено положення про можливість використовувати військові контингенти цих сил в інтересах протидії терористичній небезпеці, незаконній міграції й організованій злочинності, підготовки силових структур «третіх країн», а також для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Крім того, розширено повноваження Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки, остаточно оформлено правові засади функціонування Європейського оборонного агентства.

Важливими напрямками ЄС визначено такі: безпека Союзу; безпека та оборона; боротьба з тероризмом; кібербезпека; енергетична безпека; стратегічні комунікації [6].

Європейська програма безпеки (Порядок денний в галузі безпеки) 2015 р. реалізувала політичні принципи президента Європейської комісії Жан-Клода Юнкера в галузі безпеки і замінила попередню стратегію внутрішньої безпеки (2010-2014). Нарівні з визначеними попередніми завданнями ЄС щодо збереження пильності щодо інших виникаючих загроз, Програма надає пріоритет протидії тероризму, організованій злочинності та кіберзлочинності як взаємопов'язаним галузям із сильним транскордонним виміром, де діяльність ЄС може мати реальне значення. Програма заснована на заходах, прийнятих в останні роки в межах попередньої стратегії внутрішньої безпеки, забезпечує послідовні і постійні дії. Європейська програма безпеки спрямована на зміцнення інструментів, які ЄС надає національним правоохоронним органам для боротьби з тероризмом і транскордонною злочинністю. Зокрема, Програма спрямована на поліпшення обміну інформацією та оперативного співробітництва між правоохоронними органами. Вона також мобілізує ряд інструментів ЄС для підтримки дій за допомогою навчання, фінансування, досліджень та інновацій. Нарешті, в Програмі викладено низку цілеспрямованих дій, які необхідно вжити на рівні ЄС для активізації боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та кіберзлочинністю. З метою максимізації переваг існуючих заходів ЄС і в разі необхідності здійснення нових і взаємодоповнюючих дій документом передбачено, що всі залучені учасники повинні працювати разом на основі п'яти ключових принципів: забезпечити дотримання основних прав; гарантувати більшу прозорість, підзвітність і демократичний контроль; забезпечити краще застосування і реалізацію існуючих правових інструментів ЄС; забезпечити більш об'єднаний міжорганізаційний і міжсекторальний підхід [7].

Глобальна стратегія ЄС з питань зовнішньої політики і політики безпеки 2016 р. орієнтована головним чином на країни-члени ЄС та на їхніх громадян. Декларуючи «загальні інтереси і принципи», стратегія таким чином встановлює пріоритетність гарантій безпеки для громадян і території Євросоюзу. Перший пріоритет зовнішньої політики ЄС передбачає, що «глобальна стратегія ЄС починається вдома». Таким чином, ЄС просуває підхід, заснований на пріоритетності власної безпеки, і розглядає через цю призму свої відносини із третіми державами. ЄС продовжуватиме свою діяльність щодо запобігання і вирішення конфліктів, особливо в регіоні сусідства, з метою мінімізації загроз власним громадянам.

Глобальна стратегія ЄС проголошує пріоритети, що мають пряме відношення до існуючої ситуації в регіоні Східної Європи: забезпечення стійкості на рівні держав і суспільств на Сході і Півдні; інтегрований підхід до конфліктів; спільний регіональний по-

рядок. Ґрунтуючись на цих пріоритетах, ЄС планує здійснювати свій всеосяжний підхід до забезпечення безпеки (включаючи фокусування уваги на питаннях безпеки людини) в межах регіону сусідства і надалі [8].

Стратегія є важливим моментом історичного розвитку зовнішньої політики ЄС і першим документом такого роду з моменту прийняття Європейської стратегії безпеки 2003 р. Очікується, що нова стратегія забезпечить загальне бачення зовнішньої політики всіх країн-членів.

Виконання Глобальної стратегії ЄС з питань зовнішньої політики і політики безпеки щорічно обговорюється на рівні Високого представника з питань зовнішньої політики і політики безпеки Союзу. Крім того, в документі «Глобальна стратегія Європейського Союзу три роки потому» за 2019 р. підтверджено обраний вектор діяльності Союзу у цьому напрямку, зазначено відповідні досягнення та визначено подальші дії [9].

План дій у сфері Європейської оборони передбачає створення Європейського оборонного фонду для підтримки інвестицій у спільні дослідження та спільну розробку оборонної техніки та технологій. У цьому Фонді передбачено два «вікна»: «вікно досліджень» призначено для фінансування спільних досліджень у галузі інноваційних оборонних технологій, таких як радіоелектроніка, метаматеріали, програмне забезпечення з криптографічним захистом та робототехніка; «вікно можливостей» буде виконувати функції фінансового механізму, що дозволить країнам-членам ЄС спільно придбати окремі засоби для зниження витрат.

План також передбачає підтримку інвестицій в малі та середні підприємства, стартапи, компанії «другого рівня» та інші компанії-постачальники оборонної промисловості, а також укріплення єдиного оборонного ринку ЄС шляхом застосування Директиви про державні закупівлі в галузі оборони та безпеки і Директиви про трансфери, які спрощують транскордонну участь у закупівлях у галузі оборони, підтримують розвиток галузевих стандартів і сприяють внеску галузевої політики, наприклад, Космічних програм ЄС, в загальні пріоритети у сфері безпеки та оборони [10].

Одним з пріоритетних напрямків діяльності ЄС є створення власного військового потенціалу з метою забезпечення проведення західноєвропейськими країнами військово-політичного курсу. Як найважливіший військовий інструмент захисту інтересів країн-учасниць організації, зокрема у віддалених від Європи регіонах, розглядаються сили реагування Євросоюзу. Для подолання відставання ЄС від НАТО у сфері кризового реагування основна увага приділяється створенню системи управління угрупованнями військ (сил), оснащенню частин та підрозділів, що виділяються до їх складу, сучасними зразками озброєння і військової техніки, підвищенню стратегічної мобільності й експедиційних можливостей сил реагування, а також вдосконаленню системи всебічного забезпечення дій різних за складом багатонаціональних військових контингентів.

До найбільш важливих проєктів ЄС у галузі оборони відносять програми створення транспортних літаків і вертольотів нового покоління, безпілотних літальних апаратів різного призначення, засобів космічної розвідки й спостереження, систем контролю надводної обстановки, засобів захисту від зброї масового знищення, систем зв'язку і передачі даних. Триває формування багатонаціонального європейського авіаційного транспортного командування.

Головне місце в межах європейської політики в галузі безпеки й оборони відводиться створенню спеціальних цивільних антикризових структур, які покликані сприяти попередженню збройних конфліктів і вирішувати завдання відновлення постраждалих територій. Складовою антикризових сил є воєнізовані і цивільні формування країн-учасниць Євросоюзу, зокрема: підрозділи поліції і жандармерії, групи фахівців адміністративного управління, представників юстиції та правосуддя, загони цивільної оборони, органи міжнародного контролю.

Як головний напрямок реалізації європейської політики в галузі безпеки й оборони керівництво ЄС розглядає розширення участі у врегулюванні криз.

ЄС тісно співпрацює з НАТО, новий етап співпраці ознаменовано прийняттям у 2016 р. Сумісної декларації ЄС-НАТО, в якій узгоджено перелік з 42 конкретних заходів з різних напрямків. Як зазначено у висновках Ради ЄС щодо реалізації Сумісної декларації, «вона презентує новий імпульс та зміст співробітництва ЄС-НАТО в галузі протидії гібридним загрозам; операційному співробітництву, в тому числі на морі і, відповідно, до висновків Ради ЄС від листопада 2016 року з питань нелегальної міграції; кібербезпеки та оборони; обороноздатності; оборонної промисловості та досліджень; навчання; підтримки

зусиль щодо розвитку потенціалу наших партнерів у Західних Балканах і країнах, розташованих у регіоні східного та південного сусідства, та зміцнення їх стійкості» [10].

У Спільній декларації ЄС і НАТО 2018 р. підтверджено напрямки означені в 2016 р. Зокрема, зазначено, що ЄС і НАТО реалізують цілі, поставлені два роки тому, в тому числі такі дії: «наше морське співробітництво у Середземному морі сприяє боротьбі з мігрантами, контрабандою та торгівлею лодьми, і таким чином полегшує людські страждання; ми збільшили здатність реагувати на гібридні загрози: ми зміцнюємо нашу готовність до криз, ми обмінюємо своєчасну інформацію, в тому числі про кібератаки, ми стикаємося з дезінформацією, ми будуємо стійкість наших членів і партнерів, і ми перевіряємо наші відповідні процедури за допомогою паралельних та скоординованих вправ; ми підтримуємо потенціал оборони та безпеки наших сусідів на Сході і на Півдні». Крім того, документом означено перспективи щодо необхідності подальшого співробітництва, в тому числі в реагуванні на гібридні і кіберзагрози, в операціях та наданні допомоги загальним партнерам; означено прагнення до швидкого і очевидного прогресу у військовій мобільності; боротьбі з тероризмом; посиленні стійкості до хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних ризиків; просуненні порядку денного щодо безпеки тощо (п. 5, 6) [11].

Висновки. Підсумовуючи, слід констатувати, що сучасні виклики спонукають інтеграційне утворення до пошуку нових напрямків у сфері забезпечення безпеки, що включає в себе не тільки удосконалення правового підґрунтя регулювання означеної сфери, яке покликане стати основою захисту Співтовариства, але й розвиток організаційного механізму забезпечення безпеки ЄС, чільне місце в якому відводиться Європейському оборонному відомству; підтримки інвестицій у спільні дослідження і спільну розробку оборонної техніки та технологій; створення спеціальних цивільних антикризових структур, покликаних сприяти попередженню збройних конфліктів і вирішувати завдання відновлення постраждалих територій тощо. Разом із тим Союз не відмежовується у своїх заходах забезпечення безпеки від інших держав, не абстрагується від криз, що виникають у світі, а є складовою всеосяжної міжнародної системи безпеки й акцентує увагу на розвитку співробітництва у сфері безпеки з країнами, що не є його членами. Таке співробітництво ґрунтується на установчих актах Союзу та актах, прийнятих на розвиток положень установчих договорів, і положень міжнародних актів універсального і регіонального характеру, зокрема Статуту ООН, Гельсінського заключного акту НБСЄ, Паризької хартії для нової Європи та ін., що підкреслює єдність обраного міжнародним співтовариством вектору в галузі забезпечення всеосяжної безпеки, невід'ємною складовою якого є ЄС.

Перспективними напрямками в аспекті проведеного дослідження є аналіз організаційного механізму співпраці держав-членів ЄС, третіх держав у галузі забезпечення безпеки.

Бібліографічні посилання

1. Єдиний європейський акт. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_028 (дата звернення 18.07.2019).
2. Статут Организации Объединенных Наций. URL: <https://www.un.org/ru/sections/un-charter/chapter-v/index.html> (дата звернення 18.07.2019).
3. The Treaty of Maastricht (1992). URL: <http://www.historiasiglo20.org/europe/maastricht.htm> (дата звернення 18.07.2019).
4. Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A11997D%2FT> (дата звернення 6.08.2019).
5. Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12001C001> (дата звернення 28.07.2019).
6. Лиссабонский договор, изменяющий Договор о Европейском Союзе и Договор об учреждении Европейского Сообщества (Лиссабон, 13 декабря 2007 г.) (2007/C 306/01). URL: <http://eulaw.ru/treaties/lisbon.htm> (дата звернення 16.07.2019).
7. The European Agenda on Security 2015 р. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs//_eu_agenda_on_security_en.pdf (дата звернення 16.07.2019).
8. EU Global Strategy. URL: <http://europa.eu/globalstrategy/en.htm> (дата звернення 16.07.2019).
9. The European Union's Global strategy three years on, looking forward. URL: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_global_strategy_2019.pdf (дата звернення 17.07.2019).
10. European Defence Action Plan. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/20372.htm>

(дата звернення 16.07.2019).

11. Joint declaration by the president of the European Council, the President of the European commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization <https://www.consilium.europa.eu/media/21481/nato-eu-declaration-8-july-en-final.pdf> (дата звернення 06.09.2019).

12. Joint Declaration on EU-NATO Cooperation. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm (дата звернення 16.07.2019).

Надійшла до редакції 22.04.2019

References

1. Yedyny yevropeys'kyy akt [The Single European Act]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_028 (data zvernennya 18.07.2019) [in Ukr.].

2. Statut Orhanyzatsyy Ob"edynennykh Natsyy [Charter of the United Nations]. URL: <https://www.un.org/ru/sections/un-charter/chapter-v/index.html> (data zvernennya 18.07.2019) [in Russ.].

3. The Treaty of Maastricht (1992). URL: <http://www.historiasiglo20.org/europe/maastricht.htm> (18.07.2019) [in Eng.].

4. Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A11997D%2FT> (6.08.2019). [in Eng.].

5. Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12001C001> (28.07.2019) [in Eng.].

6. Lyssabonskyy dohovor, yzmenyayushchyy Dohovor o Evropeyskom Soyuze y Dohovor ob uchrezhdenyy Evropeyskoho Soobshchestva [Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community] (Lyssabon, 13 dekabrya 2007 h.) (2007/S 306/01). URL: <http://eulaw.ru/treaties/lisbon.htm> (data zvernennya 16.07.2019) [in Ukr.].

7. The European Agenda on Security, 2015. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf. (16.07.2019) [in Eng.].

8. EU Global Strategy. URL: <http://europa.eu/globalstrategy/en.htm> (16.07.2019) [in Eng.].

9. The European Union's Global strategy three years on, looking forward. URL: https://ec.europa.eu/sites/ceas/files/eu_global_strategy_2019.pdf (17.07.2019) [in Eng.].

10. European Defence Action Plan. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/20372.htm> (16.07.2019) [in Eng.].

11. Joint declaration by the president of the European Council, the President of the European commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21481/nato-eu-declaration-8-july-en-final.pdf> (06.09.2019) [in Eng.].

12. Joint Declaration on EU-NATO Cooperation. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm (16.07.2019) [in Eng.].

SUMMARY

Syroid T. L. Legal basis of the european union security policy: from the origins to the present times. The article investigates the formation and development of the legal regulation of the security within the European Union, particularly, reveals the main provisions of the Single European Act of 1986, Treaty on European Union of 1992, Amsterdam Treaty of 1997, and Nice Treaty of 2001 in this area. Attention is paid to the provisions of the Treaty of Lisbon, which amends the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community in 2007, which have made significant changes to the political vector of the EU's security policy. In particular, the EU's priorities are the following: Union security; security and defence; the fight against terrorism; cybersecurity; energy security; strategic communications. The provisions of the acts adopted for the development of the Lisbon Treaty, which serve as the legal basis for security, are disclosed, namely: European Agenda on Security 2015 (replacing the previous Internal Security Strategy (2010-2014), Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy 2016 (sets the priority of security guarantees for citizens and the territory of the European Union), Implementation Plan on Foreign and Security Policy 2016 (adopted by the Council of the European Union), European Defence Action Plan 2016 (adopted by the European Commission) (envisages the creation of European Defence Fund to support investment in joint research and development of defence equipment and technologies).

Current challenges drive the integration of new security priorities, which includes not only the improvement of the legal basis for regulation of the designated area, which is intended to become the basis for Community protection, but also the development of an EU-wide organizational security mechanism.

Considering the importance of the EU cooperation with international organizations, including in the field of security, the provisions of the EU-NATO joint declarations of 2016, 2018 are highlighted, emphasizing such issues as illegal migration, cybersecurity and defence, defence capabilities, etc.. Relevant conclusions and recommendations have been made.

Keywords: *security policy, security measures, legal basis, cooperation.*